

М. де Сервантес (1547-1616)
«Премудрий гідальго Дон Кіхот Ламанчський» (1605, 1615)

Зміст

Анкета роману.....	1
Сюжет.....	2
Дон Кіхот – мандрівник лицар.....	3
Дон Кіхот – вічний образ.....	4
Ідеал та дійсність Дон Кіхота.....	5
Порівняльна характеристика Дон Кіхота та Санчо Панси.....	5
Поради, які дає Дон Кіхот Санчо Пансі, коли той збирається стати губернатором острова.....	6
Уривки зі статті І. Франка «Влада землі у сучасному романі».....	6
Галерея думок про Дон Кіхота.....	6
Література.....	7

Анкета роману

1. Рід: епос, трагікомічний епос іспанського життя

2. Жанр: пародія¹ на лицарські романи², авантюрний роман, побутовий роман, роман «великої дороги», філософський роман

3. Час дії. Дія перенесена у сучасну письменникові Іспанію

4. Мета. Висміяти лицарські романи, захоплення якими в сучасній письменнику Іспанії стало справжнім суспільним лихом, бо відволікало людей від проблем реального життя. Але твір, розпочатий як пародія на лицарські романи, переростає в трагікомічний епос іспанського життя

5. Композиція. Роман складається з 2 частин. Частина перша надрукована в 1605 р., Частина друга — в 1615 році. У другій частині автор глибше розкриває характер свого персонажа, вона менше зосереджена на дії, а більше на роздумах та діалогах.

6. Кількість персонажів - 660

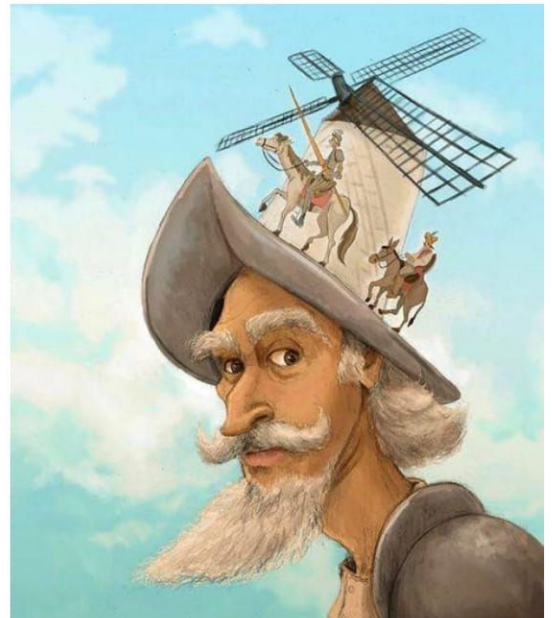
7. Головні герої. *Дон Кіхот* - *Алонсо Кіхано* — незаможний дворянин, що прочитав багато лицарських романів. Ці романи так ввійшли в його фантазію, що Кіхано став переконаний, що він мандрівний лицар. Разом із простим селянином, «зброєносецем» *Санчо Пансою*, самозваний Дон Кіхот Ламанчський вирушив на пошуки пригод. Дон Кіхот вибрав об'єктом своєї любові *Дульсінею Тобоську*. Так мандрівний лицар нарік дівчину із сусідньої ферми. «Дульсінея» абсолютно не підозрює про Кіхотові почуття до неї, і практично ні разу не з'являється в романі.

8. Тема. Подорож Дон Кіхота зі своїм броненосцем Санчо Пансою шляхами Іспанії з метою захисту бідних і знедолених. Але допомога Дон Кіхота тільки шкодить в умовах тогочасної дійсності.

9. Ідея: утвердження думки, що проза життя бере верх над красивими ідеалами (ренесансними цінностями), а відірваність від життя зводить нанівець усі зусилля.

10. Конфлікт. Уявний світ – дійсність; ілюзія - реальність; благородні наміри - неможливість їхнього втілення

11. Популярність роману.

¹ Пародія (грецьк.— пісня навиворіт, переробка на смішний лад)— сатиричний чи гумористичний твір, в якому імітується творча манера письменника з метою її осміяння.

² Лицарський роман — жанр середньовічної куртуазної літератури, виник у період розквіту лицарства у Франції в середині XII ст.; твір про подвиги лицаря в ім'я своєї дами серця

□ 2002 році, підбиваючи підсумки минулого тисячоліття, Нобелівський комітет зібрав авторитетне журі, до складу якого увійшли 100 відомих письменників з 54 країн світу. Їх попросили визначити найкращий твір світової літератури. «Книгою усіх часів і народів» був названий «Дон Кіхот» Сервантеса.

□ Нині «Дон Кіхот» Сервантеса є найбільш читаною у світі книгою після Біблії

□ «Дон Кіхот» за кількістю мов, якими він був перекладений, поступається лише Біблії.

11. Український мотив. Існує кілька перекладів роману українською мовою. 1831 року І. Франко зробив переспів твору (віршовану переробку роману). Повний переклад «Дон Кіхота» здійснив М. Лукаш у 60-і рр. ХХ ст. Це остання робота відомого українського перекладача.

Сюжет

Перед першим розділом роману автор помістив пролог, в якому просить пробачення за простий стиль свого твору та відсутності в ньому цитат. Сервантес починає перший розділ, розповідаючи про характер і звички дворянина Алонсо Кіхано з Ламанчі: «В однім селі у Ламанчі — а в якому саме, не скажу — жив собі не так давно ідальго, з тих, що то мають лише списа на ратищі, старосвітського щита, худу шкапину та хорта-бігуна». **Головний герой** («Літ нашому ідальгові до п'ятдесятка добиралося, статури був міцної, із себе худий, з лица сухорлявий, зорі не засипляв і дуже кохався в полюванні» але «ідальго той гуляючого часу — тобто замалим не цілий рік — водно читав рицарські романи з таким запалом і захватом, що майже зовсім занедбав не лише своє полювання, а й усяке господарювання») так любив читати лицарські романи, що говорив тільки про них і вірив кожному слову в них, попри те, що більшість подій там безсумнівно неможливі. Кіхот зрештою сходиться з глузду через недосипання, нестачу їжі та багато читання. І він вирішує податися на пошуки пригод як мандрівний лицар. Він одягає старі лати, саморобний шолом, перейменовує себе в «Дона Кіхота ла-манчського», а свою хирляву шкапу називає Росинантом. Він назвав своєю коханою дівчину із сусідньої ферми Алонсу Лоренцо, давши їй ім'я Дульсінея Тобоська, в той час як вона нічого про це не знає.

Дон Кіхот вирушив в дорогу рано вранці та заночував у заїжджому дворі, що здавався йому замком. Він просить власника, якого сприйняв за повелителя замку, посвятити його в лицарі. Дон Кіхот проводить ніч, стоячи на варті над своїми латами. Вранці, коли погоничі мулів спробували витягнути лати з води, щоб дати мулам напитися, Дон Кіхот почав з ними бійку. Тоді хазяїн заїжджого двору «посвятив його в лицарі», порадивши йому найняти собі зброєносця та послав його в дорогу. По дорозі, Дон Кіхот побився з толедськими торговцями, які «образили» уявну Дульсінею, і звільнив хлопчика, якого прив'язав до дерева його хазяїн за те, що хлопчик мав нахабство спитати про свою заробітну плату. Дон Кіхот повернувся додому із своїм сусідом, Педро Креспо.

Повернувшись додому, Дон Кіхот почав складати план втечі. Тим часом його племінниця, економка, парафіяльний вікарій та місцевий перукар непомітно спалюють більшість лицарських романів і замикають бібліотеку, кажучи Дону Кіхоту, що бібліотеку прокляв чаклун. Дон Кіхот, тим часом, пропонує іншому своєму сусідові Санчо Пансі стати його зброєносцем і обіцяє подарувати селянину посаду губернатора острова. Скоріше безрадісно Санчо погоджується, і на світанку вони обидва утікають із села. З цього місця починається серія їхніх пригод, починаючи з битви Дона Кіхота з вітряками, які йому здавалися лютими велетнями.

Хоча роман і жартівливий, **друга частина** — серйозний філософський роздум на тему обману. Мрії Дона Кіхота стали об'єктом жорстоких глузувань. Навіть Санчо був змушений обманути його. Зброєносець, зустрівши з Доном Кіхотом трьох сільських дівчат, сказав йому, що одна з них Дульсінея, а інші дві її служниці. А коли Дон Кіхот побачив тільки сільських дівчат перед собою, то Санчо запевняв Дона Кіхота, що він зазнав жорстокого прокляття, яке не дозволяє йому бачити правду. Коли Санчо зрештою отримує своє губернаторство на острові, він несподівано виявляє великі здібності, хоча в кінці все ж таки стається лихо. Роман закінчується повним зреченням Доном Кіхотом ілюзій. Він з сумом повертається до нормального життя, відмовляється від лицарства і, врешті-решт, помирає.

Дон Кіхот – мандрівник лицар

1. Лицарське ім'я: Бідний ідальго Алонсо Кіхано → мандрівний лицар Дон Кіхот із Ламанчі (щоб уславити свою батьківщину) → Рицар Сумного Образу → Рицар Левів.

2. Портрет. «Літ нашому гідальгові до п'ятдесятка добиралося, статури був міцної, із себе худий, з лица сухорлявий...»

3. Захоплення. Полюванням, але «водно читав лицарські романи з таким запалом і захватом, що майже зовсім занедбав не лише полювання, а усяке господарство». *Він навіть збожеволів через них, і, вірячи у правдивість описаного, вирішив стати мандрівним лицарем.*

4. Мета мандрівок Дон Кіхота. «Поборювати всілякого роду кривди, наражатися на різні біди й небезпеки, щоб, перебувши їх і подолавши, окрити ймення своє безсмертною славою». Подорож не можна було відкладати, *«бо від того світові неабияка могла вчинитися шкода: скільки ще в ньому треба знищити, скільки беззаконня скасувати, скільки сваволі впинити, скільки помилок виправити, скільки повинностей виконати»* (розд. II, ч. I.)

5. Зброя. «Поперед усього вичистив прапрудну зброю, що вже бозна-відколи занедбана в кутку валялася і добре іржею та цвілізною взялася». «Вирізав з картону такий ніби начілок, примостив до шишака — от тобі і шолом зуповний. ...рубнув раз і вдруге, то одним махом знівечив усе, над чим цілий тиждень морочився».

6. Кінь. «Тоді огледів свою шкапу і, хоч вона в нього була ...сама шкіра та кості, визнав, що ні Александрів Буцефал, ані Сідів Баб'єка його коневі не рівня... І назвав нарешті *Росинантом, себто Перешкапою*. Се ім'я здалось йому благородним і милозвучним, а до того ще й промовистим: бувши передніше шкапою, перетворився б то його кінь у найпершого румака на світі».

7. Дама серця. «Проста дівчина з сусіднього села, хороша на вроду, що він у неї був деякий час закоханий, хоч вона, здається, про те не знала і не дбала. Звали її Альдонса Лоренсо... Він назвав її *Дульсінею Тобоською* (бо родом була з Тобоса). Це ім'я здавалось йому доброзвучним, витворним і значливим, до пари тим, що він приклав уже собі й коневі своєму».

8. Зброєносець — Санчо Панса (Панса — черево). «Був то чоловік добрий, хоча добра мав, сердега, не гурт, але, як то кажуть, без олії в голові... покинув жінку і дітей і став до сусіда свого за джуру».

Алонсо Кіхано, гідальго з невеличкого провінційного села, начитавшись лицарських романів, вирішує відновити мандрівне лицарство, яке в далекі минулі часи дбало про дотримання справедливості, карало зло, допомагало бідним і немічним. Він ретельно готується до виїзду, дбайливо добирає одяг, обладунки, вибирає ім'я для коня і для себе — все має бути таким, як це було в той «золотий вік», коли жили мандрівні лицарі. Дарма, що обладунки вкрилися іржею, а його кінь — жалюгідна шкапа, яка ледве пересувається. Дон Кіхот вирушає на пошуки подвигів на честь Прекрасної Дами Дульсінеї Тобоської, для захисту скривджених і пригноблених.

Образ Дон Кіхота надзвичайно складний. Це — представник провінційного збіднілого дворянства, який живе в замкнутому просторі, погано уявляє, що відбувається навколо, але має традиційні дворянські уявлення про честь, шляхетність та добродійність. *Безумство Алонсо Кіхано, який став Дон Кіхотом, полягає не лише в тому, що він намагається перенести в реальне життя звичайні та ідеали книжних, вигаданих героїв лицарських романів.* Дон Кіхот смішний і неадаптивний, коли він вбачає у вітряках велетнів, нападає на отару овець або приймає від корчмаря посвяту в лицарі. Іноді він стає навіть небезпечним, завдаючи людям шкоди своїми вчинками (як хлопчику Андресу, покараному хазяїном). З другого боку, *Дон Кіхот намагається втілити в життя високі ідеали*

честі, шляхетності та справедливості, які сповідували не лише лицарі з романів, а й гуманісти доби Відродження. Коли він розмірковує про цінності життя, про обов'язки людини щодо бідних і скривджених, він висловлює думки будь-якої порядної благородної людини, яка вболіває за інших. Коли Дон Кіхот говорить про «золотий вік», де не було «твого» і «мого», коли він дає настанови Санчо Пансі правити островом по справедливості, безумство поступається місцем мудрості, і ми чуємо голос самого Сервантеса.

Поняття «донкіхотство» стало синонімом відірваності від реальності, від життя. Із зовнішнього вигляду і нерозсудливої поведінки Дон Кіхота сміються всі, з ким йому доводиться зустрічатись. Його міркування щодо несправедливості, яка панує в світі, доброти й любові, яких бракує людям, викликають лише подив і нерозуміння, настільки далекі його ідеали від дріб'язкових і егоїстичних інтересів усіх, з ким його зводить доля. *В суспільстві, де панує егоїзм і корисливість, практицизм і байдужість, його високі ідеали виглядають смішними.*

«Дон Кіхот» Сервантеса — твір невичерпний. Є «Дон Кіхот» для кожного періоду нашого життя, для кожної історичної епохи. Один із героїв роману Самсон Карраско каже про першу частину роману: «Дітей від неї не відірвеш, юнаки її читають, дорослі розуміють».

У різні епохи до роману Сервантеса й до його головного героя ставилися по-різному. Сам Сервантес пророчо прогнозував, що не знайдеться такого народу, який не прочитав би його книгу своєю мовою. І. Тургенєв протиставляє Дон Кіхота Гамлету, нездатному до дій, до захисту своїх ідеалів; на запитання, що втілює в собі Дон Кіхот, російський письменник відповідає: «Віру, насамперед віру в щось вічне, незмінне, в істину, яка існує поза окремою людиною, нелегко їй дається, вимагає служіння і жертви».

Дон Кіхот – вічний образ

Дон Кіхот – це мрійник-ідеаліст: людина зі шляхетними намірами, котра не може втілити в реальне життя, бо не знає, як це зробити. **В образі Дон Кіхота узагальнено** характерні риси людської природи, які проявляються в різні часи, в різних країнах. Сервантес створив образ глибокого загальнолюдського змісту, що виходить 'за межі своєї епохи. *Дон Кіхот є символом певних властивостей людського духу, тому й став «вічним образом».* Його «вічність» зумовлена тим, що риси літературного характеру Дон Кіхота притаманні людям різних епох.

“Вічним” називають образ, який виходить за межі літературного твору і має загальнолюдське значення. (*Прометей, Дон Жуан, Гамлет, Ромео і Джульєтта, Фауст, Дон Кіхот* та ін.). Вічні образи не втрачають актуальності протягом століть. Вони трапляються у творах різних авторів (не лише в літературі, а й в інших видах мистецтва), жанрів, напрямів. Їхні імена стають загальними назвами, часто вживаються в ролі епітетів, вказують на певні риси людини або літературного персонажа. Вічні образи виникають на конкретному історичному підґрунті, проте втілюють постійні колізії людської історії, закарбовують істотні риси людських характерів, концентрують у собі одвічні шукання сенсу буття, що й зумовлює звертання до них у подальшому. Вічні образи сприймаються як **символи певних рис людської натури.** Вони **зосереджують** у собі важливі риси людського характеру, загальнолюдської моралі, філософії, психології, що цікавлять різні покоління людей, кожне з яких шукає в їхніх долях, роздумах і вчинках співзвучність зі своїми почуттями, розв'язання своїх проблем.

Подвиги Дон Кіхота та їх наслідки

Подвиги Дон Кіхота	результат подвигів
Історія з пастушком	негативний
Напад на похоронну процесію	
Звільнення каторжників	
Бій з вітряками	постраждав сам герой
Пригода з левами	нульовий результат
Мета подвигів - благородна	Шляхи досягнення мети - дивні, безглузді
Люди не сприймають вчинків Дон Кіхота, глузують з нього, вважають героя божевільним	

Ідеал та дійсність Дон Кіхота

Ідеал, що захоплює головного героя	Дійсність, що відповідає реальності
<ol style="list-style-type: none"> Мужній, доблесний захисник знедолених, скривджених. Перетворити суспільство на краще; поклонятися, шанувати, «служити великості та хорошості жінки». «їздити шляхами, нівечити всяке зло та направляти всяку кривду». «Своїми подвигами прославити себе і роду людському непомалу прислужитися». «Велетень, борець з лиходійниками»... «заслужити шану та повагу мандрованого рицаря...». Фантастичне уявлення про свій «високий дух рицарювання» . «Щасливий той, кому небо послало шматок хліба і хто за те не винен дяки нікому... окрім Бога» «...його вбори - ясна зброя, бій завзятий - його спочин»; «рицар гречний і горделивий». 	<ol style="list-style-type: none"> Безглузді витівки та вчинки героя, що ускладнюють долі людей, яких він захищає. Блукання по світу у вигляді посміховиська, відірваність від життя і бездіяльність. Сміхотворна нічна варта коло зброї на жолобу біля колодця, бій з вітряками, пригода з левами тощо «...куди сягнуло безприкладне його божевілля». «Худющий, високий, довготелесий... виглядав кумедно»; «Недоумок, а тому потурати його химеродам та витворам не слід»; «голова капустяна», «Дон Ідіот». Не помічає іронічного, глузливого ставлення до себе. «...божевілля і недоумство будить жаль у всіх його знайомих».

Порівняльна характеристика Дон Кіхота та Санчо Панси

Дон Кіхот	Відмінне	Санчо Панса
Бідний гідальго	Походження	Селянин, хлібороб
«Худий та високий»	Зовнішній вигляд	«Товстий та пузатий»
Лицар	Заняття	Зброєносець
Знищувати зло на землі	Мета життя	Корисливі наміри (стати губернатором)
Хоробрий, сильний, відважний, енергійний, романтик	Риси вдачі	Боягуз, слабкий, відсутня сила волі, практична людина
Безкорисливість (не чекає ніякої плати, не прагне слави)	Мета вчинків	Корисливість (ні від чого не відмовляється, може й сам узяти)
<i>Добрі, людяні, трішки дивакуваті, здатні шукати кращої долі</i>		

Поради, які дає Дон Кіхот Санчо Пансі, коли той збирається стати губернатором острова

- “Бійся Бога, у Божім бо страху почин мудрості, а як будеш мудрий, то ні в якій речі не змилишся.”
- “Пильнуй завше, хто ти єсть такий, пізнай себе самого, а то найтрудніше з усіх пізнавань.”
- “Гордися прости своїм родом і не соромся признатися, що з ратаїв походиш...”
- “Будь краще смиренним праведником, аніж пихатим грішником.”
- “Прихилий своє серце, завжди правосудним будши, більше до сліз убогих, аніж до слів багатих”.
- “Держи себе в чистоті... Не ходи розперезаний чи розхристаний, бо нехлюйність одягу свідчить про незібраність думки...”
- “В обід їж мало, на вечерю ще менше, бо здоров’я всьому тілові кується в кузні шлунку.”
- “Ходи поволі, говори повагом, тільки не так, ніби кожним словом своїм любиєшся...”
- “Не дуже захоплюйся сном, бо хто сонце засипає, той днів не рад буває...”
- “Невсипущість – то мати всякому добру, лінощі, навпаки, ще ніколи нікого до пуття не доводили...”

Уривки зі статті І. Франка «Влада землі у сучасному романі»

1. «Дон Кіхот» не тільки пародія лицарського роману, не тільки перший і найвизначніший гумористичний роман, у ньому було щось значно більше. Це був перший рішучий крок до реалістичного зображення дійсного життя і дійсного народу, а поряд з ним і перший роман, в якому автор спробував глибше зондувати характер свого героя, поруч зі смішними сторонами показати також і його симпатичні і навіть благородні риси і висловити устами цього героя або інший дійових осіб ряд критичних та позитивних думок про стан тодішнього суспільства, його потреби і прагнення. Одним словом, у «Дон Кіхоті» мусимо бачити - це перший роман новішого покрою, суспільно-психологічний твір...»
2. «Дон Кіхот» Сервантеса — се перша повість у новішій значенні того слова і один з найславніших та найпопулярніших творів людського духу. Сатира на романтичні та далекі від дійсного життя лицарські повісті, якими кілька століть зачитувалася Європа, поглиблюється і розширяється тут у величній малюнок боротьби між благородними поривами чуття та твердою дійсністю, між поезією і прозою життя. Тому «Дон Кіхот» має безсмертну вартість в історії духовного розвою всієї людськості і по заслугі зробився улюбленою книжкою для всіх освічених людей»
3. Твір Сервантеса був не тільки пародією на лицарські романи. Його багатство і загальнолюдське значення значно ширше, тому у різні періоди різні народи знаходили у ньому щось близьке саме їм. Це багатство підтексту й робить роман живим, а образи вічними.

Галерея думок про Дон Кіхота

М. Пришвін: «Мало того, что над Дон Кихотом добродушно смеялись: Дон Кихотом некоторые даже бранились. И все-таки, несмотря ни на смех, ни на брань, этот герой человечества, неудачник из всех неудачников, не обозлился на человечество и тем самым сохранил свое право на дружбу; мы дружим с Дон Кихотом до сих пор, и так будет всегда».

Ф. Фігероа, іспанський есеїст. «Слід “не розмірковувати про Дон Кіхота”, а “жити за Дон Кіхотом”».

Г. Гейне: «...перо генія завжди більше за самого генія, воно завжди сягає набагато далі, ніж це було передбачено в його задумах, обумовлених епохою, і Сервантес, сам того не усвідомлюючи, написав найяскравішу сатиру на людську захопленість». «Дон Кіхот — символ віри людини у правду і добро, його вічного прагнення до прекрасного та ідеального, його необхідності переважити тверезий практицизм маси, яку втілює у собі образ Санчо Панси».

І. Тургенєв: «Жити для себе, заботитися о себе Дон Кихот почел бы постыдным. Он весь живет вне себя, для других, для своих братьев, для истребления зла для противодействия враждебным человечеству силам...». "В донкіхотстві нам слід було б визнати високе начало самопожертви, тільки підмічене з комічного боку". "Що може бути найтрагічнішим, ніж людина, яка з любові до людства здійснює найкомічніше безглуздя ”

Ф. Достоевський: «Во всем мире нет глубже и сильнее этого сочинения. Это пока последнее и глубочайшее слово человеческой мысли...».

П. Меріме. “Я гадаю, що незважаючи на те, що нам дивними здаються вчинки та дії героя, ми йому співчуваємо, роман залишає відчуття доброти...”

В. Гюго: «За сміхом Сервантеса криються сльози».

І. Еренбург: «Декорації застаріли, костюми вийшли з моди, змінилася мораль. Але серце Дон Кіхота й кмітливість простодушного Санчо Панса не полиняли від часу»

Поль Верлен *О Дон Кіхоте мій, натхненнику богемі! Хай з тебе юрмами глузують мудраки, А нам твоє життя — понад усі поеми: Не мали рації, їй-богу, вітряки! Ура! З тобою ми, юроди і співці, Не з лавра носимо, а з дурману вінці — Веди на подвиг нас, в шаленості тверезий. Ще буде втрат і зрад, ми знаєм, та дарма: Замайорить колісь крилатий стяг поезій Над сивим черепом, нездарного ума!*

Хосе Ортега-і-Гассет "Деся на небесах Сервантес, творець «Дон Кіхота», з сумною посмішкою очікує на того, хто народиться, щоб зрозуміти його."

Антоніо Мачадо. Цілком можливо, що народ, у якому є частка Дон Кіхота, не завжди буде процвітати. Але настане день, коли доведеться кинути виклик левам, не маючи проти них зброї. І тоді буде необхідний безумець, здатний знехтувати безпекою й подати приклад іншим.

Ф. Кривін «Дон Кихот — это поднятый на смех Иисус Христос, которому нет места внизу, на среднежизитейском уровне. То его поднимают на щит, то поднимают на смех, в те редкие удачные времена, когда не поднимают на Голгофу...»

Художник Сава Бродський "Мені ніколи не було смішно навіть під час того найпершого читання, коли мене хвилювали значно більше ніж текст ілюстрації Доре у чудовому виданні. Деякі мої друзі заходилися сміхом щоразу, коли цей дивний довгов'язий дідок потрапляв у халепу. Я не знав чому, але в мене клубок підступав до горла, і я відчував калатання його шляхетного серця. Я не міг хихикати там, де хотілося кричати та зупинити хамське знущання над безумним ідальго."

Література

Битва з вітряками: Система уроків по вивч. роману Сервантеса “Дон Кіхот //Зарубіж. л-ра в навч. закладах. –1997. - №6. –С.14-19.

Бойко Л. Ф. Доба Відродження в курсі "Світова література"/Л. Ф. Бойко, І. В. Корсунова // Зарубіжна література в школі, 2011, N № 5/6.-С.2-111

Борецький М.І. Конфлікт між ідеалом та дійсністю - центральна проблема твору/Борецький М.І. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2001.-N11. т.С.50-52.

Борківська О.П. Методичні рекомендації до планування уроків зарубіжної літератури в 8-ому класі за темою "Мігель де Сервантес Сааведра "Дон Кіхот"/О. П. Борківська // Зарубіжна література в школах України, 2008,N N 10.-С.12-13

Борківська О.П. Система уроків з вивчення роману Мігеля де Сервантеса Сааведри "Дон Кіхот"/О. П. Борківська // Зарубіжна література в школах України, 2008,N N11.-С.56-60

Борківська О.П. Система уроків з вивчення роману Мігеля де Сервантеса Сааведри "Дон Кіхот"/О. П. Борківська // Зарубіжна література в школах України. -Київ: Антросвіт, 2008,N N 12.-С.38-42

Борківська О.П. Система уроків з вивчення роману Мігеля де Сервантеса Сааведри "Дон Кіхот"/О. П. Борківська // Зарубіжна література в школах України, 2009,N N 1.-С.39-42

Борківська О.П. Система уроків з вивчення роману Мігеля де Сервантеса Сааведри "Дон Кіхот"/О. П. Борківська // Зарубіжна література в школах України, 2009,N N2.-С.51-56

Буряк С. Хто ти: дивак-безумець чи справедливий поборник зла?/Буряк С. // газ.Зарубіжна література, 2002.-N40. т.С.9-10.

- Внукова Ж.М.** Конфлікт між ідеалом та дійсністю в романі Сервантеса "Дон Кіхот" // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2002.-N11. С.25-26.
- Вовк Я.Г.** Найнещасніший і найщасливіший з лицарів на землі/Вовк Я.Г. // Зарубіжна література в навчальних закладах, 1999.-N2. т.С.24-30.
- Волохович С.В.** Інтерактивні форми роботи на уроці за романом М.Сервантеса/С.В. Волохович // газ. Зарубіжна література в школах України, 2005. т.№5.-С.11-14.
- Гавриш І.П.** Сміх у романі Сервантеса "Дон Кіхот" // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2002.-N11. С.27-28.
- Гавруцькан Н.Т.** Хитромудрий ідальго з Ламанчі/Гавруцькан Н.Т. // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України, 2002.-N11. т.С.34-38.
- Гмитрук Н.М.** Протиставлення ідеалізму Дон Кіхота тверезій розсудливості Санчо Панси// Зарубіжна література в навчальних закладах, 2002.-N11. С.26-27.
- Головач О. М.** Інтерактивні технології та нестандартні прийоми на у роках вивчення творчості М. де Сервантеса. 8-й клас/О. М. Головач // Зарубіжна література в школі, 2013,N № 2.-С.2-14
- Зленко В.П.** "Я - дон Мігель."/Зленко В.П. // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2000.-N6. т.С.63-64.
- Ісаєва О.О.** Хто ви - Дон Кіхоте Ламанчський?/Ісаєва О.О. // Зарубіжна література в навчальних закладах, 1999.-N5. т.С.14-17.
- Кирилюк З.В.** Мігель Сервантес де Сааведра. "Дон Кіхот"/Кирилюк З.В. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2002.-N11. т.С.15-18.
- Ключко Л.І.** Твір М.Сервантеса "Дон Кіхот" - тільки пародія на лицарські романи?/Л. І. Ключко // Зарубіжна література в школі. -Харьків:ТОВ "Видавнича група "Основа", 2010,N N 1.-С.7-11
- Кокарева В.В.** Образ, що став вічним/Кокарева В.В. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 1999.-N2. т.С.20-24.
- Кругла Л.В.** Світ тримається на диваках./Кругла Л.В. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 1996.-N9. т.С.21-23.
- Куцевол О.М.**З дивакуватим лицарем через віки: Система уроків за романом Сервантеса "Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі". 8 кл. / Куцевол О.М. //Зарубіжна література в навчальних закладах. - 2000.-N2. - С.32-43.
- Куцевол О.М.**Поетична п'ятихвилинка: Доби́рка віршів про Дон Кіхота / Куцевол О.М. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 2000.-N6. - С.20-21.
- Мартинюк І.В.** Урок за твором М.Сервантеса "Дон Кіхот"/І. В. Мартинюк // газ. Зарубіжна література в школі, 2008,N № 8.-С.7-14
- Мойсеїв І. Код двійки у перекладі "Дон Кіхота" Миколою Лукашем/Мойсеїв І. // газ.Зарубіжна література, 2001.-N41. т.С.4-5.
- На Росінанті за чеснотами** // Зарубіжна література в навчальних закладах, 1996.-N11. т.С.46-47.
- Пронкевич О.В.** Дон Кіхот як символ занепаду нації/Пронкевич О.В. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2001.-N11. т.С.52-54.
- Рогозинський В.** Книга, яку будуть читати./Рогозинський В. // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2001.-N10. т.С.27-41.
- Сервантес. "Дон Кіхот":** матеріали до варіативного вивчення // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2007,N N 11/12.-С.41-47
- Система уроків з вивчення роману Мігеля де Сервантеса Сааведри "Дон Кіхот"** // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України, 2012,N № 1.-С.23-40
- Скобельська О.І.** У пошуках справедливості, честі, добра (Матеріали до вивчення роману Сервантеса "Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі". 8 кл/О.І. Скобельська // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України, 2003,N N10.-С.18-26
- Скобельська О.І.** Шляхами мандрів Лицаря Сумного Образу (Літературна екскурсія за романом Мігеля де Сервантеса "Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі")/О.І. Скобельська // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. -Київ:"Педагогічна преса"., 2004,N N12.-С.17-18

Скобельська О.І. Який він насправді - Дон Кіхот? (Урок-інтеграція різних видів мистецтва за романом Сервантеса. 8 кл.)/О.І. Скобельська // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2003, N 12.-С.2-7

Сотсков С.А. Мігель де Сервантес і його час. Автор і його роман "Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі". Пригоди головного героя/С. А. Сотсков // Зарубіжна література в школі. -Харків:ТОВ "Видавничка група "Основа", 2010, N 9.-С.16-19

Стахова Н. Г. Мігель де Сервантес Сааведра/Н. Г. Стахова // Зарубіжна література в школах України, 2012, N № 4.-С.55-56

Ступнікова С.І. Непідвладний часові/Ступнікова С.І. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 1999.-N2. т.С.24-26.

Товмашенко В.П. Сервантес і "вічний образ" Дон Кіхот/Товмашенко В.П. // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2001.-N2.

Федорінова О.Є.Згадка про дивакуватого лицаря: Конспект підсумкового заняття за романом Сервантеса "Дон Кіхот". 8 кл. / Федорінова О.Є. // Зарубіжна література в навчальних закладах. - 2000.-N6. - С.19.

Чаус М.Л. Завдання для індивідуальної та групової роботи з учнями при вивченні твору М.де Сервантеса "Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі"/Чаус М.Л. // Зарубіжна література в навчальних закладах, 2001.-N11. т.С.25-31.

Шалагінов Б.Б. Благородний ідальго продовжує свій шлях/Шалагінов Б.Б. // Зарубіжна література, 1996.-N2. т.С.15-20.

Штуль С. Перший серед Донкіхотів/Штуль С. // газ.Зарубіжна література, 2002.-N40. т.С.3-4.

http://shakespeare.ksu.ks.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=220&Itemid=80

<http://lessons.com.ua/roman-don-kixot-parodiya-na-ricarski-romani/>

http://school.xvatit.com/index.php?title=%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD_%C2%AB%D0%94%D0%BE%D0%BD_%D0%9Ai%D1%85%D0%BE%D1%82%C2%BB.%D0%9F%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96_%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8

<http://www.library.kherson.ua/klas/ZNZ48/urok%20krajewskoj.html>

http://navigator.rv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1203:-----&catid=66

<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/konspekt-vidkritogo-uroku-mandri-don-kikhota-v-pos.html>

<http://festival.1september.ru/articles/412299/>

<http://zl.kiev.ua/konkursi/roboti-uchasnik-v-konkursu/mandri-don-k-hota-u-poshukah-spravedlivost.html>

<http://kiev.convdocs.org/docs/4894/index-67826.html>

<http://www.zl.kiev.ua/konkursi/roboti-uchasnik-v-konkursu/mandri-don-k-hota-u-poshukah-spravedlivost.html>